

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України
«Про Національну гвардію України» щодо вдосконалення деяких
правових засад діяльності Національної гвардії України»
*(реєстр. № 14287 від 10.12.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання щодо необхідності приведення норм Закону України «Про Національну гвардію України» у відповідність до вимог абзацу двадцять дев'ятого статті 1 Закону України «Про оборону України» з метою унормування функції та обов'язку Національної гвардії України щодо участі у заходах з питань цивільно-військового співробітництва, у контексті законопроекту за реєстр. №14287 від 10.12.2025 (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного законодавства.

***Ключові слова:** Національна гвардія України, цивільно-військове співробітництво, район бойових дій, цивільне населення, національний спротив.*

Вступ

В умовах поширення російської військової агресії, запровадження в Україні правового режиму воєнного стану, необхідним є створення надійного механізму тісної взаємодії та паритетної співпраці між цивільною і військовою складовими українського суспільства. Сили безпеки і оборони України, зокрема Збройні Сили України, Міністерство оборони та інші військові формування активно беруть участь у заходах щодо захисту цивільного населення. Саме цивільно-військове співробітництво виступає ефективним елементом формування у населення оборонної свідомості, готовності до національного спротиву, при цьому роль участі у відповідних заходах Національної гвардії України не можна недооцінювати. Виходячи із переліку завдань, які покладаються на Національну гвардію України як на військове формування з правоохоронними функціями, вони передбачають та майже завжди пов'язані із взаємодією з цивільним населенням.

Метою законопроекту є «унормування функції та обов'язку Національної гвардії України щодо участі у заходах з питань цивільно-військового співробітництва, приведення норм Закону України «Про Національну гвардію України» у відповідність до вимог абзацу двадцять дев'ятого статті 1 Закону України «Про оборону України».

Завданням законопроекту є забезпечення розвитку складових цивільно-військового співробітництва в Національній гвардії України з метою належної організації взаємодії та стратегічних комунікацій з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими та волонтерськими організаціями, об'єднаннями громадян. Законопроектом пропонується доповнити пунктом 21 частину першу статті 2 та пунктом 25 частину першу статті 12 Закон України «Про Національну гвардію України» щодо уточнення основних функцій та обов'язків Національної гвардії України.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина

Представлений законопроект є змістовно пов'язаний із законами України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про основи національного спротиву» та «Про внесення змін до деяких законів України у сфері національної безпеки і оборони щодо надання допомоги на догоспітальному етапі та здійснення цивільно-військового співробітництва».

В українському законодавстві цивільно-військове співробітництво визначається як комплекс заходів Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, щодо координації та взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями та громадянами з метою створення сприятливих умов для виконання Збройними Силами України покладених на них завдань та функцій, у тому числі на території держави-агресора, а також інших заходів, спрямованих на формування у цивільного населення оборонної свідомості, готовності до національного спротиву¹. Таким чином, цивільно-військове співробітництво закріплено на законодавчому рівні як офіційна функція Збройних Сил України, інших військових формувань, метою якої є створення сприятливих умов у цивільному середовищі для досягнення військових цілей шляхом організації та підтримання належного рівня цивільно-військової взаємодії.

Після початку повномасштабної російської агресії проти України перелік функцій у сфері цивільно-військового співробітництва значно розширився та передбачає, зокрема: надання гуманітарної допомоги, організацію гуманітарного розмінування, супровід родин загиблих (померлих), зниклих безвісти та полонених захисників України, а також поранених військовослужбовців під час перебування на лікуванні/реабілітації, пошук зниклих безвісти, евакуація цивільного населення, репатріація тіл загиблих захисників України тощо.

Концептуальна ідея законопроекту заслуговує на увагу. Система цивільно-військового співробітництва активно та динамічно розвивається, а її стратегічним завданням є: зміцнення когнітивної стійкості цивільного населення, прогнозування загроз та ризиків, запобігання гуманітарним кризам, організація спільних навчань цивільного населення навичкам оборони, тактичної медицини, протидії дезінформації із залученням центральних органів виконавчої влади, місцевої влади та громадських організацій, а також застосування інноваційних технологій і штучного інтелекту. Підрозділи цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, першими зіштовхуються із викликами на деокупованих територіях та територіях, на

¹ Про внесення змін до деяких законів України у сфері національної безпеки і оборони щодо надання допомоги на догоспітальному етапі та здійснення цивільно-військового співробітництва : Закон України від 20.11.2024 року № 4068-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4068-20#n10>

яких ведуться бойові дії, тобто де існує необхідність в організації заходів з евакуації цивільного населення, налагодженні комплексної взаємодії з громадами, координації та супроводі гуманітарних вантажів, участі в рятувальних операціях, проведенні навчання цивільних осіб основам надання домедичної допомоги, правилам протимінної безпеки, самозахисту тощо.

За таких умов з метою побудови та подальшого розвитку системи цивільно-військового співробітництва в Національній гвардії України з метою належної організації взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями та громадянами з військовими частинами та підрозділами Національної гвардії України існує нагальна потреба внесення відповідних змін до Закону України «Про Національну гвардію України».

Разом із тим, представлений законопроект містить деякі термінологічні неузгодженості. Так, у пункті 21 частини першої статті 2 Закону України «Про Національну гвардію України» пропонується (у редакції законопроекту) в якості основної функції Національної гвардії України визначити участь у заходах з питань цивільно-військового співробітництва. У пункті 25 частини першої статті 12 Закону України «Про Національну гвардію України» (у редакції законопроекту) Національна гвардія України відповідно до покладених на неї законом завдань та функцій зобов'язана брати участь у заходах з питань цивільно-військового співробітництва. Тобто «участь у заходах з питань цивільно-військового співробітництва» розуміється як основна функція і обов'язок Національної гвардії України.

Дійсно, функції та обов'язки Національної гвардії України тісно пов'язані між собою, але обов'язки деталізують, які заходи мають бути вжиті у рамках виконання функцій. Тобто функції є більш ширшим поняттям (правоохоронна, військова), а обов'язки – визначають конкретні завдання, які здійснюються з метою реалізації функцій Національної гвардії України та відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та безпеки держави. За таких умов обов'язки деталізують сферу функціональних правомочностей Національної гвардії України. Саме тому, на наше переконання, участь у заходах з питань цивільно-військового співробітництва достатньо визначити виключно як обов'язок Національної гвардії України (стаття 12 законопроекту) на виконання встановлених законодавством завдань та функцій.

Також пункт 2 Розділу II (Прикінцеві положення) законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, які потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновки

З метою удосконалення законодавчого забезпечення державної політики у сфері цивільно-військового співробітництва в умовах правового режиму воєнного стану вбачається доцільним закріплення у пункті 25 частини першої статті 12 Закону України «Про Національну гвардію України» обов'язку участі

у заходах з питань цивільно-військового співробітництва Національної гвардії України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*